

Zpráva z akce

Když venkov táhne za jeden provaz: Co funguje v Nizozemsku a může i u nás?

Název akce: Přenos zkušeností s komunitními projekty na venkově v Holandsku
Termín: 19.–22. května 2025, Severní Holandsko

V průběhu čtyřdenní exkurze měli účastníci možnost navštívit řadu inspirativních míst, která ukazují, jak lze propojit komunitní zapojení, ekologické principy, vzdělávání a péči o kulturní dědictví. Společně jsme objevovali příklady dobré praxe, které ukazují, že udržitelnost a aktivní občanský přístup jdou ruku v ruce – ať už na venkově, ve městě, nebo mezi generacemi.

V rámci cesty do Nizozemska byla zařazena i zastávka v Německu, konkrétně v oblasti Schwarzsatal v Durynsku. Zde jsme navštívili projekt **Fröbelwald**, který spojuje hru, přírodu a vzdělávání v duchu pedagogiky Friedricha Fröbela, zakladatele mateřské školy.

1. účastníci exkurze

Na tematické stezce v okolí lanovky Oberweißbacher Bergbahn v Lichtenhainu se nachází deset interaktivních stanovišť, kde jsou děti i jejich průvodci vedeni k objevování historie a přírody prostřednictvím smyslových, pohybových a zážitkových aktivit. Projekt podporuje kreativitu, samostatnost a hlubší vnímání okolního prostředí. Fröbelwald je také ukázkou smysluplného využití **Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD)** pro podporu vzdělávání, komunitního života a regionální identity.

Biofarma Eemstuin, Hornhuizen

Druhý den exkurze jsme navštívili biodynamickou farmu Eemstuin, která se nachází v obci Hornhuizen nedaleko pobřeží Waddenzee v provincii Groningen. Farmu od roku 2018 vedou Liz a Jouke, kteří navazují na více než 23 let zkušeností s biodynamickým hospodařením. Tato biodynamická farma se věnuje jak pěstování sezónní zeleniny, tak mléčné produkci a komunitním aktivitám. Farma nabízí široké spektrum služeb – od sezónních zeleninových balíčků doručovaných místním obyvatelům, přes malý farmářský obchůdek přímo na místě, až po pravidelnou účast na tradičním trhu Vismarkt v centru Groningenu. Významným prvkem farmy je ekologická budova „Huis voor de Aarde“, která slouží jako prostor pro workshopy, přednášky, divadlo a další komunitní aktivity zaměřené na udržitelnost a environmentální vzdělávání.

2: ekologická budova farmy Eemstuin

Farma Eemstuin úzce spolupracuje s dalšími ekologickými farmáři, pekárny, restauracemi a aktivně se zapojuje do místních projektů financovaných z národních i regionálních fondů. V roce 2024 byla například součástí iniciativy zaměřené na rozvoj a kompenzační projekty v regionu Eemshaven. Farma

je příkladem toho, jak lze úspěšně propojit udržitelné zemědělství s komunitním životem, vzděláváním i podnikáním.

Community centrum De Holm, Den Andel

V obci Den Andel jsme navštívili komunitní centrum De Holm – místo, které vzniklo přestavbou bývalé školy a nyní slouží jako živé centrum setkávání a aktivit pro všechny generace. De Holm je ukázkovým příkladem, jak lze ve venkovském prostředí podpořit sociální soudržnost, mezigenerační spolupráci a zapojení obyvatel do veřejného života. V průběhu návštěvy jsme se zúčastnili diskusí s organizátory místních kulturních a vzdělávacích akcí, nahlédli do programu komunitních workshopů a inspirovali se strukturou řízení celého centra. De Holm se také aktivně zaměřuje na zranitelné skupiny – pořádá aktivity pro seniory, mládež i rodiny s dětmi.

3: komunitní centrum De Holm

Den Andel Network – Komunitní síť

S komunitním centrem úzce spolupracuje také síť Den Andel Network – organizované a aktivní uskupení místních obyvatel, kteří realizují vlastní projekty dle potřeb komunity. Členové sítě Geert Hoevers, Ben Smit a Rudolf Hidskes nám představili konkrétní aktivity, které přispívají ke zlepšení života ve vesnici. Síť je postavena na spolupráci a sdílení rozhodování, podporuje vznik lokálních iniciativ v oblasti kultury, energetiky, udržitelnosti i sociálního začleňování. Pro nás „jakožto české účastníky“ byla Den Andel Network jedním z největších inspiračních momentů – ukázala nám, jak silnou hybnou silou může být samotná komunita.

Větrný mlýn De Jonge Hendrik

Dalším důležitým bodem programu byla návštěva historického větrného mlýna De Jonge Hendrik. Mlýn, postavený v roce 1875, je dnes znovu provozován díky úsilí dobrovolníků a zároveň slouží jako komunitní a vzdělávací prostor. Zde jsme se dozvěděli nejen o historii mlynářství, ale také o současném využití obnovitelných zdrojů energie v regionu. V okolí mlýna funguje zemědělská farma, která kombinuje tradiční prvky s moderními přístupy, včetně využití solární energie. Mlýn tak není pouze technickým dědictvím, ale i funkčním symbolem propojení historie a budoucnosti.

4: větrný mlýn De Jonge Hendrik

Mládežnické centrum Berehoes

Na večerní prohlídku jsme zavítali do mládežnického centra Berehoes – moderního prostoru určeného pro rozvoj mladých lidí. Centrum nabízí široké spektrum aktivit: od sportovních zařízení, jako je venkovní fitness nebo fotbalové hřiště typu pannakooi, po kulturní akce a workshopy. Berehoes je ukázkou toho, jak lze vytvářet prostředí, které podporuje aktivní zapojení mladé generace do komunitního života a posiluje jejich vztah k místu, kde žijí. Zaujala nás také jeho otevřenost a partnerství s dalšími lokálními organizacemi.

Vzdělávací centrum Wieshoes, Warffum

V obci Warffum jsme navštívili vzdělávací centrum Wieshoes, které se zaměřuje na environmentální vzdělávání, udržitelnost a podporu místních iniciativ. Centrum funguje jako otevřený prostor pro širokou veřejnost a vytváří zázemí pro setkávání, výměnu zkušeností a rozvoj občanských projektů. Prostor kombinuje přírodní zázemí s praktickými workshopy, zaměřenými například na úspory energií, přírodní

stavitelství, komunitní zahradničení či odpovědnou spotřebu. Wieshoes je rovněž partnerem řady škol a organizací, které se angažují v ekologickém vzdělávání.

Vakland Het Hogeland – Regionální centrum celoživotního vzdělávání

Další inspirativní zkušeností byla návštěva iniciativy Vakland Het Hogeland – regionálního programu zaměřeného na rozvoj kompetencí obyvatel v oblasti řemesel, digitálních technologií i měkkých dovedností. Program vznikl na základě požadavků místní komunity a v roce 2024 získal více než 2,6 milionu eur z Národního programu Groningen. Kurzy jako „Podcast maken“, ICT kavárny, kurzy tradičních řemesel nebo komunitní leadership ukazují, jak lze koncipovat vzdělávací aktivity jako nástroj regenerace venkova a prevence sociálního vyloučení. Tento model je přenositelný i do menších českých obcí, které hledají cesty k aktivizaci obyvatel.

5: přednáška ve Vakland Het Hogeland

Muzeum Het Openlucht, Warffum

V rámci kulturní části programu jsme navštívili Muzeum pod širým nebem Het Openlucht, které přibližuje každodenní život venkovského obyvatelstva v minulých stoletích. Prohlídka historických budov, dílen a domácností nabídla jedinečný pohled na tradice a zvyklosti v regionu Groningen. Tento typ muzeí má nejen edukativní, ale i komunitní rozměr – podílí se na posilování místní identity, zachování kulturního dědictví a mezigeneračním sdílení.

WEC – Záchrané a vzdělávací centrum tuleňů, Pieterburen

Navštívili jsme moderní Wadden Sea World Heritage Centre (WEC), které nahradilo původní záchranou stanici tuleňů v Pieterburen. Nové centrum za více než 40 milionů eur nabízí nejen špičkovou péči o zraněné tuleně, ale i komplexní vzdělávací a výzkumný program věnovaný unikátnímu ekosystému Waddenzee.

Centrum slouží jako inspirativní příklad propojení ochrany přírody, vědy, osvěty a cestovního ruchu, které společně vytvářejí udržitelný model péče o přírodní dědictví. Projekt WEC je příkladem úspěšného využití evropských fondů k podpoře udržitelného rozvoje a ochrany přírodního a kulturního dědictví v evropských regionech.

6: WEC: Záchrana tuleňů

Návštěva vesnice Winsum

Na závěr exkurze jsme poznali také vesnici Winsum, která se stala příkladem komunitního zapojení a udržitelného rozvoje ve větším měřítku. Projekt „De Buurtwerf“ spojuje místní občany, podnikatele a samosprávu v aktivitách zaměřených na zlepšení veřejných prostor, sociální soudržnost a podporu lokální ekonomiky. Winsum ukazuje, jak je možné vytvořit dlouhodobě fungující komunitní projekty, které zvyšují kvalitu života a zároveň respektují přírodní a kulturní hodnoty regionu.

Odborná exkurze do Nizozemska nám ukázala, jak lze efektivně využívat evropské fondy, zejména EAFRD, který je zásadním nástrojem podpory venkovských oblastí v rámci Strategického plánu Společné zemědělské politiky na období 2023–2027 k podpoře udržitelného rozvoje venkova a inovativních komunitních projektů. Významným cílem bylo získat inspiraci a přenést osvědčené přístupy z oblasti komunitního rozvoje venkova, environmentální udržitelnosti a participativních projektů z Nizozemska do českého kontextu. Nizozemsko, díky svému zkušenému a komplexně řízenému

Programu rozvoje venkova, který je implementován na národní úrovni, ukazuje jasnou cestu, jak nastavit priority i konkrétní opatření.

Pro období 2023–2027 bylo v Nizozemsku vyčleněno přes 4 miliardy eur, z toho 1,4 miliardy směřuje na ochranu klimatu a biodiverzity a 107 milionů eur na podporu mladých farmářů. Tento silný finanční rámec umožňuje efektivní zavádění inovací, rozvoj infrastruktury i podporu komunitní soudržnosti, přičemž je důraz kladen na udržitelnost a zapojení místních obyvatel do rozhodovacích procesů.

Inspirace je pro nás cenná zejména proto, že podobné výzvy – ochrana životního prostředí, sociální integrace, podpora mladých generací či rozvoj venkovské infrastruktury – řešíme i v České republice. Propojení českých a nizozemských zkušeností otevírá prostor pro sdílení know-how, společné vzdělávání a hledání inovativních přístupů k využití evropských fondů.

Nizozemsko disponuje dlouhodobě stabilním a komplexním systémem řízení a financování rozvoje venkova, který klade silný důraz na integraci komunitního zapojení, environmentální udržitelnosti a inovací. Financování je koordinováno na národní úrovni s aktivní podporou regionů a efektivním využitím evropských fondů, neboť kombinuje evropské programy INTERREG (speciální program ERDF podporující přeshraniční spolupráci mezi evropskými regiony) a (ERDF (Evropský fond pro regionální rozvoj) s národními a regionálními fondy, které spravují jednotlivé provincie, například Groningen nebo Friesland. Tento model financování umožňuje efektivně podporovat ekologické zemědělství, komunitní centra, vzdělávání, sociální integraci i inovace na venkově. Naproti tomu v České republice je financování často více roztržštěné, s menší mírou koordinace a s důrazem spíše na jednotlivé projekty než na strategický rozvoj venkovských oblastí jako celku. Zkušenosti proto nabízejí cenné impulzy pro systémové zlepšení, efektivnější využívání evropských zdrojů a podporu komunitních iniciativ u nás.

Zapsala dne 11. 7. 2025

Ing. Marcela Synková

8: Fröbelwald: vzdělávání hrou

7: stezka a větrný mlýn
financovaný z evropských
fondů